

TESTAMENT

Poemul *Testament* face parte din volumul de versuri *Cuvinte potrivite*, apărut în 1927, și deschizând, de altfel, acest prim ton arghezian. Spațiul poetic reprezintă un areal de afirmare a idealului estetic, întreaga exegeză argheziană fiind de acord cu faptul că poezia reprezintă un adevărat manifest artistic. Întregul construct poetic este exemplar pentru poetica argheziană, versuri ca acestea, însă: „*Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite/Eu am creat cuvinte potrivite.../Am luat ocară și torcând ușure/Am pus-o când să-mbie, când să-njure*”, devin emblematice. Nu este o noutate, de altfel, faptul că în poetica sa, Arghezi s-a folosit de limbajul cotidian. Nicolae Balotă, în volumul *Opera lui Tudor Arghezi*, capitolul *Drama cuvântului*, face următoarea apreciere privind stilul arghezian: „*Cuvântul în sine este un mister. El derivă din verbul primordial și păstrează, deși profan, o urmă a sacrului*”. Și mai apoi: „*Jocul cu cuvintele nu este doar voios – gratuită încrucișare a lor, ci e mărtuirea directă, întruparea în verb a unei sfâșieri. Cuvântul arghezian nu este doar expresia unei drame, ci însăși drama*”.

Esențial este faptul că poetul nu rămâne în afara spațiului rostirii. El este implicat în această ivire a cuvintelor potrivite. Subiectul, exprimat sau inclus, *eu*, configurează statutul eului poetic în acest proces complex de resemantizare a cuvântului.

Deși poezia argheziană pare mai degrabă un joc de cuvinte, eului poetic îi sunt asociate în permanență verbe ale facerii, ale zbaterii: *am ivit, am prefăcut, făcut, am preschibat, am luat, am pus, am făcut*.

„*Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după moarte, /Decât un nume adunat pe-o carte*”.

Poemul cuprinde, așa cum afirmam, o bună parte a esteticii argheziene. O lume a unor noi valori se naște, un univers în care bunurile materiale, obiectele concrete nu mai au valoare. Moștenirea va fi deci „împovărată” nu de numele obiectelor cu care ființa poetică își va înzestra urmașii, ci de renumele său. Pentru că, dacă în accepțiune biblică, la început a fost cuvântul, în estetica argheziană important este numele celui care instituie o nouă scară de valori, prin intermediul unei noi „cărți”, cu alte cuvinte, al unei noi estetici.

Aidoma cuiului arghezian, pe care, în fond, oricine îl putea face, însă „*vezi, nu m-am gândit*”, această nouă dimensiune poetică nu este, de fapt, nici atât de nouă, și nici atât de modernă. Ea vine din limbajul generațiilor trecute care, prin vorbirea lor directă, adeseori bolovănoasă și „neîngrijită” au fost mai aproape de adevărurile fundamentale decât „perifrazele” modernității. Mai mule decât atât, acest limbaj, încărcat de semnificații primordiale, nu este la îndemâna oricui. El este un prag inițiativ, pe care nu orice „ucenic vrăjitor” se poate încumeta a-l trece. Înglobarea limbajului popular, cotidian, grosier adeseori, frust și neocolit, în registru artistic, în cod estetic, altfel spus, nu reprezintă un loc comun, în plan estetic vorbind, iar autorul *Cuvintelor potrivite* își asumă această răspundere (estică) față de sine (eul poetic) și față de cei ce vor veni (fiule). Transfigurarea poetică a limbii este o asumare proprie, ea vine însă să sublinieze o acumulare de sute de ani, asemeni mărgăritarelor și pietrelor prețioase pierdute în noroiul drumurilor. Acest limbaj reprezenta, dintotdeauna, un potențial, o virtualitate artistică, și în același timp, o acumulare, pe care instanța poetică le transpune în act, în realitate: „*Ca să schimbăm acum întâia oară, /Sapa-n condei și brazda-n călimară, /Bătrânii-au adunat, printre plăvani, /Sudoarea muncii sutelor de ani*”.

Fundamental, ideea estetică principală a lui Arghezi nu este departe de cea clasică, dintotdeauna. Poezia trebuie să fie exprimare corectă, potrivită, adecvată gândului, cu

alte cuvinte, este necesară o „reorganizare” a limbajului. „*Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite, /Eu am ivit cuvinte potrivite*”. Pe de altă parte, se anunță, sentențios și cvasi-oficial, dreptul de cetate al cuvântului dur, bolovănos, necizelat, în poezie. Artistul cuvântului este acela care ia aceste pietre colțuroase ale exprimării cotidiene și, șlefuiindu-le, le transformă în mereu râvnitele giuvaieruri ale poeziei: „...*Și, frământate mii de săptămâni, /Le-am refăcut în visuri și-n icoane*”.

Întreaga parte următoare se constituie într-un adevărat manual de sublimare a limbajului obișnuit într-unul poetic. Ceea ce este considerat imund, urât, dizgrațios, nevrednic de a intra în împărăția poeziei este transformat, transfigurat, sublimat, nu doar în elementul gingaș, prevestitor și delicat („muguri”) ci și în, suprem orgoliu poetic, laurii care încununau întotdeauna fruntea poezilor antici, învingători: „*Făcui din zdrențe muguri și coroane*”. Mai mult decât atât, poetul, în viziune argheziană, este un alchimist, el pătrunde tainele neștiute ale transformării substanțelor, ale răului în bine, ale urâtului în frumos, ale veninului în miere: „*Veninul strâns l-am preschimbat în miere, /Lăsând întreagă dulcea lui putere*”. Ocara, înjurătura, cuvintele tari, adresările injurioase primesc, pentru prima oară în viziune argheziană, o calitate pe care nimeni, până la el, în literatura română, nu o afirmase: aceea de a atrage, nu doar de a respinge, aceea de a vindeca, nu doar aceea de a răni: „*Am luat ocară, și torcând ușure, /Am pus-o când să-mbie, când să-njure*”.

Versurile următoare au cel puțin două niveluri de semnificații: „cenușa morților din vatră” ar putea fi, pe de o parte (și în primul rând) limba generațiilor anterioare, ignorată, neluată în seamă, uitată. Este o limbă plină de sevă, de înțelesuri profunde, chiar cu valențe filosofice (așa cum cercetări de această natură, de filosofie a limbajului, au dovedit-o). Pe de altă parte, însă, această cenușă reprezenta chiar scrumul cuvintelor moarte demult, arse de vreme și de nepăsare, și pe care poetul, aidoma unui Mesia al poeziei, le readuce la viață: „*Am luat cenușa morților din vatră /Și am făcut-o Dumnezeu de piatră, /Hotar înalt, cu două lumi pe poale, /Păzind în piscul datoriei tale*”.

Există chiar și o delimitare poetică, extrem de interesantă. Pe de o parte ar fi lumea expresiei „frumoase”, echilibrate, „potrivite” în sens clasic, pe de altă parte aceasta, a limbajului frust, redescoperit. Ele sunt despărțite de un munte, nu doar imaginar, ci de incompatibilitate (până acum). Piscul muntelui, poetul (estetica argheziană), le unește.